І чужому научайтесь, Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250
(212) 227-5251

РІК LXXXI. Ч. 136. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 20-го ЛИПНЯ (JULY) 1974 No. 136. VOL. LXXXI.

Плянують оформити Крайовий „Комітет Оборони Української Правди"

Ню Йорк. — У зв'язку з тим, що досі вже у кількох місцевостях засновано місцеві Комітети Оборони Української Правди, (Ukrainian Anti-Defamation Committee) на порядку дня стала потреба таку акцію координувати, а зокрема узгідни ти з Екзекутивою УККА. У наступному тижні відбудеться нарада представників місцевих комітетів, на якій буде узгіднено питання координації акцій в обороні доброго українського імени.

Нюаркський Комітет Оборони Української Правди

Як вже було інформовано, в Нюарку - Ірвінгтоні на нараді 15 липня оформлено Комітет Оборони Української Правди під проводом Івана Галія. До цього Комітету також увійшли інж. Богдан Мак, Володимир Юркевич та Антін Філімончук.

Кентський Університет започаткує курси української мови

Кент, Огайо. — З бюра Кентського Стейтового Університету офіційно інформують, що в цьому університеті започатковано курси української мови в програмі т.зв. критичних мов. Три чотиро-годинні і три-годинні курси української мови дозволють студентам закумулювати разом 21 годину навчання чужої мови, отже стільки годин, скільки вимагається з цієї дисципліни для дипломну бакалявра. Щоб могти скористати з цих курсів, студент повинен скласти рутиновий, приблизно півгодинний іспит з його спроможностей вивчати чужу мову. Черговим кроком є звичайна реєстрація в реєстраційному часі. З курсів можуть користати також студенти інших університетів. За точними інформаціями треба звертатися до: Critical Language Office, 119 Bavman Hall, Kent State university, Kent, Ohio 44242

Анастазія Соколовська пожертвувала $1,000 на оборону прав людини в Україні

Ню Йорк, Н. Й. (УККА). — Идучи за покликом Українського Конгресового Комітету Америки, п-і Анастазія Соколовська з Матаван, Н. Дж., пожертвувала 1,000 дол. на оборону людських прав в Україні. В листі до УККА, п-і Соколовська пише:

„Я взяла участь у Вашій імпозантній Маніфестації 22-го червня 1974 р. у Вашингтоні й була всеціло захоплена карністю та патріотизмом наших людей, а особливо великим числом нашої дорогої молоді. Я теж бачила проф. Лева Е. Добрянського, президента УККА, на його телевізійному виступі на програмі НБС, де він дуже добре представив українську проблему американській публіці. Я також читала заклики УККА в американській пресі. Ваша організація робить велику й корисну роботу в обороні наших поневолених братів і сестер в Україні. Пересилаю Вам чек в сумі 1,000.00 дол. на ведення Вашої доброї та патріотичної діяльности".

Анастазія Соколовська

П-і Анастазія Соколовська, роджена в Західній Україні, прибула до Америки дитиною в 1914 р. та разом зі своїм мужем, Матвієм, що помер в 1962 р., працювала в різних українських національних організаціях та є дотепер членом Союзу Українок Америки. Вона має двох синів: Стенлі, що є адвокатом, та Теодора, що має власне рахункове бюро на Флориді. Оба вони говорять, читають і пишуть по-українськи та є членами Українського Народного Союзу, як є теж її внук, Матвій, син Стенлі.

Ще тільки 2 тижні до Курсів Українознавства на Союзівці

У неділю 4-го серпня українська молодь з різних стейтів Америки і провінцій Канади з'їдеться, як і кожного року, на Союзівці, цій чудовій вакаційній оселі УНСоюзу, щоб в гурті провести три тижні (до неділі 25-го серпня) і збагатити своє знання української мови, історії, літератури, культури та історії української еміграції.

Курсанти будуть поділені на дві або три групи, відповідно до їхніх знань. Найбільш заавансована група вивчатиме Україну під совєтською окупацією і читатиме нвіоню українську літературу. У пошуках нового підходу до викладів про культуру, цикл лекцій ілюстрованих кольоровими прозірками з історії українського мистецтва, від праісторичних часів до XX стол. подасть мистець Богдан Певний.

Не нехтуючи академічною сторінкою, керівники курсів хотіли б створити атмосферу Табору Українознавства, радше ніж інтенсивної Літньої Школи, наголошуючи товариські співжиття, дружність і гуртові заняття. Такий Табір Українознавства повинен бути корисним, але також і приємним та вакаційним.

Знаючи, що у „здоровому тілі — здорова душа", керівники плянують зорганізувати відбиванкову і плавацьку дружини та курс гри в теніс, які щорічно набувають все більше популярности між нашою молоддю.

Не забуваючи про важливість народнього мистецтва й розваги, студенти вивчатимуть українські народні та популярні сьогодні пісні в супроводі гітари. Співом керуватиме талановитий Богдан Ганушевський. Відбуватимуться також лекції народних танців за допомогою курсових інструкторів, а під час кінця тижня під керівництвом всім відомого Володимира Бакада.

Бажаючи допомогти нашим молодим людям розвивати багатство своїх талантів, керівники плянують створити гурток молодих журналістів, які видаватимуть „Курсову Газету" і вестимуть „Хроніку курсів" — українською і англійською мовами, при співучасті студентів. Тому проситься курсантів, зацікавлених фотографією, привезти зі собою

(Закінчення на стор. 3-ій)

Цитатами з засекречених записів Сент Клер намагався обороняти през. Ніксона

Вашингтон. — Виступаючи перед Юридичною комісією, яка розглядає справу Вотергейту і евентуального поставлення президента Ніксона в стан обвинувачення, вислуха... в п'ятницю 18-го липня персонального адвоката Президента, Джеймса Д. Сент Клера, який застосував несподівану тактику, цитуючи важливіші місця з недоступних досі для комісії магнетофонних записів ті місця, які мали б вказувати непричетність президента Ніксона до Вотергейту.

Цитовані місця виразно говорять, що президент Ніксон свого часу відкинув пропозицію підкупства, тобто виплачення певної суми грошей для Говарда Ганта, головного обвинуваченого і засудженого за влом до демократичної головної кватири. Сент Клер зацитував навіть слова самого Президента, який 22-го березня 1973 р. заявив в розмові з Галдеманом, тодішнім шефом персоналу Білого Дому, що він „не дасть себе шантажувати Гантом — це вже йде задалеко".

На пресовій конференції, яка відбулася після зізнання, пресові репортери пригадали Сент Клерові, що на інших тасьмах, доступних Юридичній комісії, є інші слова Президента, які кажуть, що Ніксон погодився був виплатити певну суму грошей для Ганта нібито для гуманітарних цілей. Цитати Сент Клера і пригадка кореспондентів, сказав пізніше республіканець конгресмен Галдвей Батлер з Вірджінії, ще більше підтверджує становище Юридичної комісії, що студіювання недоставлених тасьм було конечно потрібне.

В 90 хвилинному виступі Сент Клер виразно і недвозначно наголосив, що американське суспільство не сприйме поверхових аргументів комісії, а буде домагатися ясних і недвозначних доказів, що президент Ніксон дійсно допустився незаконних дій. Він особисто уважає, що комісія таких доказів немає і не зуміла продемонструвати перед американським народом жадного документу, який переконав би, що Президент дійсно винен і що його треба поставити в стан обвинувачення. Сент Клер вкінці запропонував, що предсідник Юридичної комісії Петер Родіно і республіканський корепрезентант з Мічігену Едвард Гучінсон можуть кожної хвилини піти і особисто переслухати записані розмови. Родіно таку можливість відкинув заявляючи, що комісія має право одержати всі потрібні записи і розглянути їх на місці.

Фулбрайт обороняє Кіссінджера

Вашингтон. — Виступаючи на пресовій конференції у Вашінгтоні, предсідник сенатської Комісії для закордонних справ сенатор Фулбрайт дуже активно обороняв державного секретаря Генрі Кіссінджера і його закордонну політику. Сенатор заявив журналістам, що кампанія проти Кіссінджера була зумисно зорганізована противниками мирного співіснування між ЗСА і СССР. Не маючи змоги добитись успіхів у зміні цієї політики іншими засобами, каже сенатор Фулбрайт, противники детанту намагаються відсунути від активної політики державного секретаря Г. Кіссінджера. Для Фулбрайта не зрозуміла тільки позиція преси й засобів масової інформації взагалі, які уважали, що цій справі треба надати максимального розголосу. „Ця буря в склянці води" — заявив Фулбрайт — тільки комплікує закордонну політику ЗСА і він не вірить, що якраз такими методами противники співіснування можуть чимнебудь пошкодити Г. Кіссінджерові, кий, відповідаючи перед сенатською комісією на поставлене йому питання в справі закладення підслухових апаратів зізнав, що він персонально не має до цієї справи жадного відношення. Якщо апарати були вкладені, то в жадному разі не з його ініціятиви.

Макаріос прибув до Ню Йорку і виступить на засіданні Ради Безпеки ОН

Ню Йорк. — Після короткого перебування в Лондоні і нарад з британським прем'єр міністром Г. Вілсоном, архиєпископ Макаріос виїхав до Ню Йорку, щоб тут особисто боронити своєї справи на форумі Об'єднаних Націй перед Радою Безпеки. По приїзді до Ню Йорку Макаріос відвідав генерального секретаря ОН Курта Валдгайма, який прийняв його як голову держави - члена ОН. Архиєпископ Макаріос заявив, що він прагне, щоб Рада Безпеки ОН формально засудила кипрський переворот, за який вину несе, як ствердив він, грецька „військова хунта". На засіданні Ради Безпеки Макаріос має виступити вже в п'ятницю 19 липня.

Новий кипрський уряд висилає свою делегацію до ОН

Об'єднані Нації, Ню Йорк. — Секретаріят Об'єднаних Націй одержав з Нікозії формальне повідомлення, що новий кипрський уряд призначив до ОН новий склад делегації, яка повинна прибути до Ню Йорку вже 19 липня. Покищо невідомо, яке становище до цієї делегації займе Рада Безпеки, але ця делегація має в пляні боронити позицій нового уряду на Кипрі проти закидів усуненого президента арх. Макаріоса. Досі ні одна з держав не визнала нового кипрського уряду.

Нікос Сампсон з'ясовує причини перевороту на Кипрі

Нікозія. — Новий кипрський президент Нікос Гіоргіядес Сампсон вперше зустрівся з пресою після перевороту і перебрання влади і поінформував кореспондентів про причини перевороту. Згідно з його заявою, президент Макаріос встановив на Кипрі диктаторську владу, нарушуючи права політичних противників і основні права людини, у наслідок чого грозила домашня війна. Щоб до цього не допустити, він разом з національною гвардією та грецькими старшинами рішилися на переворот і усунули Макаріоса від влади. „Ми діяли, щоб врятувати демократію" — заявив Сампсон, який одночасно заперечив допомогу з боку Греції, стверджуючи, що переворот є „виключно внутрішньою справою" і будь-чия зовнішня інтервенція буде втручуванням у внутрішні справи Кипру. В часі пресової конференції кореспондентам показувано осіб, які згідно з заявою Сампсона, мали б бути тортуровані у тюрмах з доручення попереднього режиму. Коли йдеться про долю Макаріоса, то Сампсон поінформував, що він може повернутися на Кипр, але мусить найперше одержати дозвіл уряду. В опінії нового уряду Макаріос є „зрадником, який вибрав втечу з власної країни".

На Кипрі відносини засадничо нормалізувалися і хоч ще далі обов'язує поліційна година та є деякі обмеження, установи, банки, підприємства і крамниці вже працюють. На острові військо продовжує пошукування за прихильниками Макаріоса.

Греція погодилася відкликати з Кипру своїх старшин

Брюсель. — Представник грецького уряду у Раді Північно - Атлантійського Оборонного Союзу повідомив на засіданні 18 липня альянтів про готовість грецького уряду відкликати з Кипру грецьких військових старшин. Відкликання проходитиме етапами і включатиме весь контингент 650 старшин. Одночасно на тому ж засіданні грецький амбасадор при НАТО формально заперечив будь - яку причасність грецького уряду у перевороті на Кипрі. Для з'ясування ситуації державний підсекретар ЗСА Джозеф Сіско, який відбув дні наради з турецьким прем'єром Белентом Есевітом у Лондоні 18 липня, виїхав до Атен, де матиме розмови з представниками грецького уряду. Турецький прем'єр після повороту до Анкари заявив, що він певнений, що справу Кипру подається полагодити мирним шляхом. Не зважаючи на цю заяву, турецькі збройні сили далі находяться в стані поготівля і готові до десанту на Кипр. Це саме стосується поготівля грецьких збройних сил.

ЙОРДАНІЯ І ЄГИПЕТ УЗГІДНИЛИ ПОЛІТИКУ ЩОДО ІЗРАЇЛЯ

Каїро. — Тут повідомлено, що у вислідi нарад між президентом Садатом і королем Йорданії Гуссейном досягнуто погодження щодо становища на заплянованій мирній конференції з Ізраїлем в Женеві. Ніяких подробиць про домовлення досі не подано, але інформують, що між Садатом і Гуссейном досягнуто порозуміння в справі майбутнього палестинських арабів.

В Бостоні відбулася демонстрація в обороні Мороза; Єсенін Вольпин закликає „незабувати українського патріота, вимагати його звільнення"

Ню Йорк. — Комітет оборони совєтських політичних в'язнів інформує, що 16 липня ц. р. на центральній площі міста Бостону — Гавермент Сентер — відбулася демонстрація в обороні Валентина Мороза, в якій взяло участь понад 200 осіб. Головний доповідач, бувший в'язень совєтських психіятричних „шпиталів", математик і поет, Олександер Єсенін-Вольпин закликав присутніх до послідовної дії в обороні Валентина Мороза і переповів трагічну біографію українського патріота. Вольпин зокрема звернув увагу на нелегальність суду над Морозом, виявив юридичні перекручення, якими користувалися прокуратори УССР під час суду. Він закликав присутніх пам'ятати, що ті, які засудили Мороза, це ті що „позбавили Україну її права на самостійне життя". Другий доповідач, член Комітету оборони совєтських політв'язнів з Ню Йорку, Роман Купчинський, виявив важливість цього роду маніфестацій, де представники різних національностей — чехи, росіяни і американці спільно виступають в обороні переслідуваних в СССР і у Східній Европі. Така солідарність є доказом, що доля українського в'язня і його народу не є виключно справою українців а усіх людей доброї волі.

В імені Американської партії соціялістичних робітників виступав редактор антології „Самздат", Джордж Сондерс. Він наголосив важливість національного питання в СССР і визволення українського народу з-під контролі бюрократії СССР. „Американська лівиця", сказав Сондерс, „має не тільки право, але обов'язок виступати в обороні Мороза і всіх політв'язнів в СССР".

Карел Ковандa, студентський провідник з Праги за часів О. Дубчека, в своїй промові говорив про небезпеку сучасного курсу „детанту" між ЗСА і СССР. „Справжнього детанту не може бути так довго, як Валентин Мороз і тисячі в'язнів в СССР і Чехо-Словаччині сидять по тюрмах і таборах".

Маніфестацію проводила голова Бостонського Комітету проти репресій в СССР і Східній Европі, наталка Лісман. Вона заявила, що Комітет буде вести постійно акції в обороні прав людини і цю маніфестацію в обороні Мороза є другою з черги. Першою була маніфестація в обороні Петра Григоренка в травні ц. р. Про маніфестацію звітували льокальні телевізійні станції і радіопрограми.

Юрія Шихановича звільнено з закладу для божевільних

Ню Йорк. — Згідно з інформаціями, що їх подав 17 липня до преси Валерій Чалідзе, редактор „Хроніки подій в СССР", що появляється в ЗСА, совєтська влада звільнила з закладу для божевільних математика - дисидента Юрія Шихановича. Упродовж останніх 14 місяців нічого не було відомо, що з ним сталося, крім вістки про те, що в листопаді минулого року совєтський суд визнав його умовно хворим і призначив на приміщення у закладі для божевільних. Юрій Шиханович в минулому викладав математику на Московському університеті. Арештовано його перед 14 місяцями під закидом, що він займався шируенням протисовєтської пропаганди.

Сенатор Г. Джексон на маоїстських позиціях, пише „Правда"

Москва. — Газета „Правда" з 13 липня помістила коментар А. Толкунова про поїздку сенатора Генрі Джексона до Китаю. Коментар цей — це суцільний напад на сенатора Джексона за його гостру критику просовєтської політики американського уряду. Коментатор твердить, що Джексон об'єднався з „оскаженілими антисовєтчиками з маоїстського керівництва", пропонуючи затіснення зв'язків ЗСА з Китаєм. „Нові антисовєтські випади пана Джексона, — пише Толкунов, — по своєму синхронізовані з злобуванням пекінських провокаторів у зв'язку з позитивними змінами у міжнародній обстановці".

КАНАДСЬКИЙ ПАРЛЯМАНТ ПІЧНЕ СЕСІЮ У ВЕРЕСНІ

Оттава. — Прем'єр - міністер П'єр Трудо поінформував, що новообраний канадський парлямент пічне свою нормальну працю 30 вересня ц.р. У новому парляменті, як відомо, є сім послів українського роду.

МАРІЯ І MARIA

Репортаж із житлового дому

Написав Леонід Полтава

2

Приїздить інспектор з міської управи й виставляє таким документи, на основі яких вони можуть жити у цім домі за мінімальну оплату. Друга категорія апартаментів вимагає звичайної нормальної оплати, але висота оплати залежить від заробітку. Мінімум 4.500 дол. річно, максимум 7.500 дол. річно — така особа може винайняти „студіо" — велику кімнату з кухнею, ванною, лазничкою, що коштує від 127 до 165 дол. місячно. У цю оплату входять всі послуги, а також вода, електрика, газ, огрівання, охолодження помешкань улітку, крім паркування авта. Значно вищий „чинш" є для тих, хто заробляє понад 7 500 дол. річно й, таким чином, підпадає під третю категорію.

— Назвіть, будь ласка, типи помешкань.

— Студіо, це велика кімната на 1-2 особи, з усіми удогідненнями, кухнею, лазничкою тощо. Більший апартамент, на 2 особи, складається з трьох з половиною кімнат: комбінованої вітальні-їдальні, окремої спальні та кухні й лазнички. Найбільші помешкання мають по дві спальні й розраховані на родину з 3-4 осіб, вони мають також балькони.

— Чи були якісь випадки в домі, чи є охорона?

— Випадків жадних не мали, а охорона є впродовж 24 годин біля дверей. Відвідувачі з-під дверей запитують через внутрішній телефон особу, до якої хочуть зайти, і увійдуть у дім лише тоді, коли запитаний натисне вхідового гудзика. Такі гудзики й внутрішні телефони встановлені в кожному помешканні.

Стрункий, підтягнутий, з усміхом на обличчі, дир. Володимир Білик неохоче розповідає про себе. Все таки впродовж розмови довідуюся, що походить із Галичини, закінчив Малу духовну семінарію у Львові, потім у Німеччині студіював впродовж 6 семестрів економіку в Ерлянгені, працював перекладачем у Бюрі Еміграції до Америки, допомагаючи багатьом українцям прибути за океан із неповної повоєнної Европи. У Джерзі Сіті дир. В. Білик живе вже 24 роки, впродовж 4 рр. був головою Відділу УККА, 3 роки — секретарем і є одним із найстарших членів управи гарного Народного Дому в цім місті. Коли шукала добре українська громада, знали й члени Комітету Спонзорів — і запросили на цю нелегку й відповідальну посаду. Нелегка й відповідальна, але директор Білик почуває себе при кермі дому, як добрий капітан при кермі корабля.

Автор репортажу розмовляє з родиною Кресенсії Падійльо

— Чи маєте ще помешкання для винайму?

— Ще є вільних до 80 апартаментів різної категорії. Ще є можливість зниження-субсидій. Чекаю, зрозуміла річ, українців, бо так мало знаходимо унікальної нагоди!

— Чи зголошуються?

— Все ще, на жаль, мало, — стверджує директор дому.

(Закінчення на стор. 3-ій)

„Українці в СССР поза кордонами УССР"

Вінніпег. — Під таким наголовком у видавництві УВАН в Канаді появилася нова дослідна праця д-ра Михайла Марунчака, яка відкриває перед читачем картини широких поселень на Дунаї, Кубані, Дону, Волзі, Кавказі, в Туркестані, Сибірі, Далекому Сході (так званому Зеленому Клині). Ця унікальна праця в дослідах історії української діяспори дає історичний перекрій цих поселень, починаючи від Мазепинсько - Запорізької еміграції аж до наших часів. В цій праці обговорено не тільки побутові риси цих поселень, але також національну їх настанову, а зокрема масове національне пробудження в часі поваленої царської імперії. В ній також начеркнено культурне відродження в часі так званої Скрипниківської ери. В окремих розділах обговорено сучасний стан українців в Російській СФСР, як також стан українства європейських та азійських ССР.

Автор також переводить паралелю між українськими еміграціями Сходу і Заходу. Праця, яка начислює 248 сторінок, має також „документальний додаток" та обширну бібліографію українських та совєтських джерел. Нова студія д-ра М. Марунчака, дослідника української діяспори — це новий історичний документ української людини, яка серед дуже важких матеріяльних, а ще важких культурних обставин, змагається за свою екзистенцію в повному значенні цього слова. Праця написана для широкого читача, але в ній знайде теж цінні дані етнограф, етнолог, статистик, соціолог, демограф, історик, як також політик. Ціна цієї студії дол. 8.50.

Замовлення слати:
UVAN,
456 Main St., 2nd Floor,
Winnipeg, Man., Canada,
R3B 1B6.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918
P.O. Box 346 Jersey City, N.J 07303

Кипрська проблема

Кипр, острів у східній частині Середземного моря, найшовся в центрі світової уваги у висліді військового перевороту і усунення уряду архиєпископа Макаріоса та встановлення уряду, який втішається симпатіями військової хунти у Греції. Важливість Кипру в першій мірі стратегічного характеру — на підступах до Близького Сходу. З цих міркувань Кипром і його долею в однаковій мірі зацікавлені і ЗСА і СССР.

Справа майбутнього Кипру у ще більшій мірі і до того безпосередньо заторкує Туреччину і Грецію. Кипр положений на віддалі всього 40 миль від середземноморського побережжя Туреччини і має близько 17 відсотків турецького населення. Найбільш оправдані претенсії до Кипру має Греція, враховуючи факт, що кругло 80 відсотків населення Кипру становлять греки і тому ідея об'єднання Кипру з Грецією в одній грецькій державі цілком самозрозуміла і логічна. Одинока трудність для Греції — це понад 500 миль віддалі Кипру від грецького материка, що, очевидно, заважило, коли на початку 60-х років вирішувалось питання незалежної кипрської республіки, а також це, що турки на Кипрі поселені компактно в одній частині острова.

Переворот на Кипрі стався з активною участю грецьких військових старшин, які перебувають на Кипрі і займають керівні становища у кипрській Національній гвардії. Немає ніякого сумніву, що метою перевороту було створити передумови для приєднання Кипру до Греції. З тактичних міркувань ані новий режим на Кипрі, ні грецький уряд про це не говорить, вважаючи, що під сучасну пору їм найкраще виждати і закріпити свої позиції. Це розуміють противники приєднання Кипру до Греції і нинішнього грецького військового режиму і тому вони стануть на захист поваленого уряду архиєпископа Макаріоса, який у свій час також був одним з головних речників об'єднання з Грецією.

Кипрська незалежна республіка — це штучний політичний твір, який заіснував, щоб задоволяти суперечні інтереси різних сторін. Історично і етнографічно Кипр є частиною грецького материка, хоч понад 300 років находився в рамках турецької імперії. Ідея з'єднання з материком (еноzіс) ніколи не покидала кипрських греків і в тому криється таємниця успіху повстання Національної ґвардії проти Макаріоса, який відрікся від цієї ідеї.

Кипрська проблема не заіснувала з уваги на такий чи інший режим у Греції, а з уваги на те, що вільному волевиявленню населення Кипру стали на перешкоді інтереси зовнішніх сил.

Спекулятивне безумство

Розвалковувану до занудн вже від довшого часу Вотерґейтську аферу урізноманітнило в останніх днях повідомлення, що деякі американські фірми і підприємці, які займаються продукцією і продажем скомплікованої поліційної апаратури для викривання злочинців, плянують взяти участь, очевидно з тією апаратурою, у влаштовуваній в другій половині серпня в Москві виставці „Крімтехніка - 74" та запропонувати цю складну апаратуру на продаж совєтським рабовласникам.

Видвигнув цю справу в Конґресі ЗСА конґресмен Чарлс А. Ванек, демократ з Огайо, дослівно сказавши: „Це найбільш скандальна, безсовісна акція, в яку глибоко вмішався американський бизнес. Ради зиску, група американських бизнесменів плянуш виставити свої товари в Москві для інспекції КГБ." Становище конґресмена Ваніка підтримав публічно сенатор Генрі М. Джексон, демократ з Вашинґтону, назвавши проєкт продажу совєтам американської поліційної апаратури „наругою".

До цих характеристик, що їх висловили конґресмен Ванік і сенатор Джексон, можна б додати ще й ряд інших, включно із „спекулятивним безумством". Ради заробітку продуценти тієї апаратури готові дати в руки совєтським народовбивцям технічне виправдання їхніх злочинів. Відомо ж бо, що в протилежності до американської системи, яка визнає кожну людину невинною, як довго їй вини судово не доказано, совєтська система вважає кожну людину за винну, як довго вона не докаже своєї невинности. Совєтським можновладцям не потрібна жадна „техніка" доказувати вину, бо вони і без апаратури пришивають всякі найбільш безглузді злочини кожному, кого вони бажають позбутись. Запропонована їм американська апаратура могла б їм тільки допомогти прикривати перед світом свої власні злочини.

Треба сподіватись, що відповідальні виступи згаданих законодавців, як і загальна публічна підтримка їхнього становища, не допустить до здійснення того запляннованого спекулятивного безумства.

Леонід Полтава

АМЕРИКАНСЬКИЙ ІДЕАЛІЗМ

Духовими батьками Американської Держави безперечно були справедливість та ідеалізм. Поняття справедливости, висока оцінка свободи, вищі етичні засади керували діями батька американської нації Дж. Вашинґтона; найбільшими носіями знамен ідеалізму, його виразниками були Т. Джефферсон і А. Лінкольн. Молода демократична, себто народоправна Америка вийшла на світову арену у формі ЗСА, як носій ідеалізму, держава - правдоборець, країна, на яку дивилися з найбільшою надією всі переслідувані й покривджені у світі.

В суті речі, Америка і в наш час залишилася вірна своїм принципам, і якщо ця підстава захитається, то захитається й могутність Америки. Нині помічаємо деякі розколини у фундаменті Америки. Раніше їх найбільше завдавали ізоляціоністи, у наш час — прагматисти. До тих розколин належить, напр., досі до кінця не висвітлена справа таємної умови през. Рузвелта із Сталіном про примусову видачу громадян СССР по Другій світовій війні, а в наш час — болючий випадок із С. Кудіркою. За розколини в могутній базі американського традиційного ідеалізму вважаємо намагання уряду през. Ніксона торгувати за всяку ціну з Москвою, як і намагання сен. В. Фулбрайта за всяку ціну припинити працю радіостанцій „Свободи", „Вільної Европи" і навіть „Голосу Америки" мовами народів СССР, або найновішу його вимогу значно скоротити видатки на оборону країни в той час, коли потенційний ворог Америки зброїться, як кажуть, до зубів. Як часто в наші часи здоровий глузд та ідеалістичні почування Конґресу не дозволяють зайти задалеко прагматистам!

Напередодні 20-річчя з часу створення Американської Держави треба б пригадати про одного з її найбільших ідеалістів — державного діяча, двічі президента країни Вудро Вільсона. Цього року саме припадає 50-річчя з часу його смерти.

Вудро Вільсон був у політичному і в психологічному розумінні продовжувачем ідеалістичних стремлінь Вашинґтона, Джефферсона й Лінкольна. У кінці Першої світової війни він, поборюючи ізоляціоністів у Конґресі, висунув у 1917 р. свої славетні „14 пунктів", скерованих на упорядкування міждержавного співжиття — на упорядкування світу. У них ішла мова й про західню частину України, що належала до Австро - Угорської імперії. Передаємо зміст того історично - важливого документу през. В. Вільсона: 1 пункт — припинити таємну дипломатію й оголошувати народам про всі державні важливі рішення, 2 — забезпечити свободу на морях, 3 — забезпечити вільну торгівлю між народами, 4 — скорочувати видатки на озброєння, 5 — у полагоджуванні конфліктів брати до уваги потреби колоніяльних народів, 6 — звільнення Німеччиною всіх захоплених територій Росії (себто імперії — ЛП) з наданням права населенню тих територій самим вирішувати про власну долю, 7 — очищення Німеччини й Бельгії, 8 — передання Франції Ельзасу й Льотарінґії, 9 — врегулювання прикордонних справ Італії, враховуючи права окремих національностей, 10 — політичні свободи для наодів Австро - Угорщини, включно з правом на автономне самоуправління в майбутньому, 11 — очищення Сербії, Румунії та Чорногорії, 12 — самостійність для народів Оттоманської імперії й відкриття Дарданельської протоки, 13 — створення незалежної польської держави з правом доступу до моря, 14 — створення „Спільного союзу націй".

През. Б. Вільсон жив ще 7 років після проголошення цих знаменитих пунктів, досить, щоб побачити, що ні одного з них по-справжньому не виконано. Колоніялізм по Першій світовій війні не зменшився, а збільшився: Росія захопила повторно підкорені за царів неросійські народи; Польща, ставши державою, каригідно відносилась до української та білоруської національних меншостей; колонії розгромленої врешті - решт Німеччини захопили негайно ж Англія і Франція і т. д., а створена в 1920 р. „Ліга Націй" діяла так, що през. В. Вільсон заявив: Америка не приступить до такої „Ліги Націй", як позбавленої справедливости й ідеалів установи.

Звичайно, 14 пунктів були в деяких місцях занадто ідеалістичними, — дипломатія не завжди може бути відкритою, а в деяких місцях — занадто відсталими, як у пункті про збереження Австро - Угорської імперії, яка мала б лише надати підкореним народам право на автономне самоуправління. Дальші події виявили, що світова політика розвивалася по лінії націоналізму, як вона розвивається й нині. Світова політична близькозорість довела до вибухів націонал - шовінізму, типу гітлерівської Німеччини чи ленінсько - брежнєвського СССР, яким маскується імперська Москва. Але думки Вудро Вільсона в своїй основі були шляхетним голосом ідеалістичної Америки, і їх здійснення напевно не допустило б до Другої світової війни.

Людство завжди буде платити за відсутність ідеалів. Ще Джузеппе Мацціні писав у „Спогадах": „Ідеал благородний, окрилений могутністю — робить людину великою". Так же само він робить великою і велику і найменшу державу.

Збереження й дальше плекання ідеалістичного наставлення, готовости боротись за справедливість і свободу є, здається, одним із найбільших завдань Американської Держави напередодні її вже недалекого 200-річного ювілею.

Роман Ільницький

ШЛЯХИ ЛІКВІДАЦІЇ СОВЄТСЬКОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

1

В статті „Головні принципи політики мирного співіснування" („Свобода" 20 червня) була мова про те, що одним із принципів, що виступає, як основа мирного співіснування, є віра Заходу в успішність еволюційних процесів в СССР, мовляв, ці процеси приведуть до демократизації Совєтського Союзу. Цей принцип варто ґрунтовніше розглянути і з'ясувати собі, що таке насправді політика еволюції *.

Еволюційних методів в політиці вживають тоді, коли нема передумов для того, щоб здійснити цілі відразу, протягом короткого часу. Такі методи в політиці є нормальні, бо загально беручи, є тільки незначна кількість цілей, які можна здійснити скоро. Більшість них треба розкладати на довгий час. Клясичним прикладом еволюційних методів в міжнародній політиці можна вважати боротьбу Німеччини за об'єднання своєї території в одну державу. Революційні методи є радше винятком з правила політичної гри. Їх застосовують тоді, коли внутрішні і міжнародні обставини складаються так корисно, що вжиття фізичної сили може забезпечити одноразовий успіх. Правда, часом уживається в політиці революційні методи протягом довшого часу, що іноді продовжується роками. Але й до того мусять бути створені відповідні передумови, (якщо політика є відповідальна, а не газард).

В нашім українськім випадку еволюційна політика спирається на припущення, що сучасні міжнародні умовини і внутрішнє положення нашого народу не дозволяють здійснити нашої національної цілі шляхом одноразового збройного зриву, або, принаймні, протягом якогось короткого часу. Процес визволення України буде продовжуватися довго. Заки прийде до кінцевого акту, треба перевести цілий ряд часткових битв. Прихильники такого погляду також не бачать в сучаснім положенні нашої нації таких передумов, які виправдували б застосування малих революційних актів протягом довгого часу (терор супроти представників окупанта, або супроти його інституцій). Користи з таких актів були б значно менші від втрат. До таких висновків прийшли всі ті, хто мав до діла з тоталітарними режимами, або хто їх студіював. Тому й нині жаден нарід, поневолений тоталітарним режимом, не вживає революційних метод. Прикладом цього є народи СРСР і Еспанії. Вже з цих коротких вияснень виходить, що еволюційні (їх можна також назвати легальними) методи політичної боротьби є ані опортунізмом, ані капітулянством. Це патріотична, раціональна і відповідальна політика.

Говорячи про еволюційні методи політики, маємо на увазі, що їх об'єктом є і ворог і власний нарід. Зокрема нашому народові треба ще пройти довгий шлях внутрішньої еволюції. Не зважаючи на великий поступ, який ми, як нація, зробили на протязі останнього півсторіччя від великої національної революції 1917-20 років, нам ще треба багато попрацювати над собою. Бо, хоч наш нарід високо освічений (майже 50 відс. українців мають середню або вищу освіту), хоч в нього розвинута культура і економіка, то він ще має такі недоліки, з якими йому важко вирватися з неволі, наприклад: брак державницької свідомости. Наголошую на слові „державницької", бо національна свідомість в нас вже є (кожний член нашої нації називає себе українцем і є свідомий своєї приналежности до неї). Зате, на жаль, не кожний українець прагне до своєї держави. В цім відношенні серед великої частини нашого народу помічається трагічне роздвоєння. В серцях багатьох українців борються між собою дві льояльности: одна з них тягне до української державности, а друга відчуває себе громадянином державного комплексу Східньої Европи. Для таких людей багато важить українська культура, часом навіть мова, але вони не захоплюються українською державою. І тут є широка ділянка праці над нами самими, над нашим удосконаленням. Будьмо докладніші: це боротьба не тільки з Росією, а з власним народом, з його недоліками. Це наша внутрішня інтимна справа, до якої найважче пробратися ворогові, щоб перешкоджати нам. Самовдосконалення Росія нам не заборонить, хоч трудноші і перешкоди буде робити. Будуть навіть арешти, переслідування, нагінки, звільнювання з посад. Але коли, після того, нація оздоровіє, коли позбудеться своїх слабостей, коли набереться державницької свідомости, тоді вона зробить великий крок вперед, тоді вилікуються і суспільні інституції в Україні, які на 75 відс. сьогодні вже в українських руках, тобто складаються з людей української національности. Якщо вони нині хворіють, то переважно тому, бо нація хвора. Якщо ж вони будуть поповнюватися із резерв здорової нації, тоді й вони будуть здорові. Тоді й державна адміністрація, і школи, і підприємства, і Академія наук, і Спілка письменників, і робітники, і колгоспники — всі вони, не зважаючи на російську контролю, будуть українськими і за формою (такими вони є й тепер) і по своїм духу.

Такого стану розвитку досягли кавказькі народи; все в республіках — у їхніх власних руках, а те, що російське, або совєтське, це тільки тоненька оболонка, яка спаде при першім більшім потрясенню; бо ті народи вже мають за собою еволюційний процес внутрішнього перетоплювання в націю. Коли б нині всі 14 республік стояли на такім самім рівні, як Кавказ, то вони не були б під Росією, стояли б поруч з нею.

Еволюційні процеси відбуваються скоками, деякі з них бувають такі далекі і раптові, що своєю силою дорівнюють революції (приклад: шістдесяті роки в Україні!). Кажу про це тому, щоб читач не думав, нібито еволюція відсуває визволення на сторіччя. Ні! Воно може наступити швидко. Щоправда, може, але не мусить. І в тому випадку треба мати витримку, терпеливість і впертість. Україна якраз тепер є в бурхливому вирі цього процесу. Його ведуть своїми невмирущими ділами (вживаю цього терміну не патетично, а історично) наші Морози, Чорноволи, Караванські, Дзюби, Шухевичі. Вони дали народові не тільки слово, але й діло і жертву. А це й є те, чого наш нарід потребував, щоб вирости із своїх слабостей.

Еволюційна політика провадить бої за часткові успіхи, заки збере сили до кінцевої розв'язки. На чергу приходять різні справи. Ось хай з хати до хати, від родини до родини, від міста до міста, від села до села пошириться такий дуже простий клич: українець говорить по-українськи всюди — в хаті, на вулиці, в уряді, а побачите, як він зреволюціонізує українські національні настрої. Або такий клич: дітей посилаємо тільки до української школи, не зважаючи на наслідки, на їх кар'єру — а побачите, що за рік, за два, відкриються перед ними і школи, і університети, і кар'єра. Такі прості не революційні кличі, а яка в них сила!

Чи будуть за це саджати в тюрму? Так, будуть, але в Грузії вже не саджають. Це означає, що чим скорше будемо рости, тим менше будуть нас турбувати. Еволюційна боротьба не обійдеться й без маніфестацій, масових походів, демонстрацій. Дехто назве це революцією, а я все ще зараховую такі заходи до еволюційного процесу, бо вони забезпечені конституціями СРСР і УРСР, як основні права кожного громадянина.

Без такої еволюції визволення України з тоталітарної системи неможливе. Через неї не може перескочити й революція. І тому ті між нами, які постійно говорять про революцію, мусять

(Закінчення на стор. 4-ій)

* Статтю Р. Ільницького друкуємо порядком дискусії на тему актуальної сьогодні „політики відпруження" („розрядки"), яка визначує під сучасну пору відносини між ЗСА та СССР. — Прим. Редакції.

З НАШИХ БУДНІВ

ВАКАЦІЙНЕ

Так було колись в Старому Краю, і так воно, подекуди, й тутечки ведеться, що про наближання вакаційного сезону довідуємось, звичайно, з нашої преси: та не тільки з реклямних оголошень про відкриття осель чи таборів, але й з редакційного, так би мовити, матеріялу, з усяких новинок, як, наприклад, про сенсаційну появу морської потвори коло Галіфаксу, чи напад двоголової гадюки на дитину, і тому ж подібне.

Все ж таки, зрівнюючи давноминулі часи до сучасности, треба об'єктивно визнати, що зміст обласних газет помітно збагатився свіжими матеріялами і новою сказати б тематикою, що її колись рідна преса обминала або не запримічала. Тут я маю на увазі літаючі тарілки та іншу порцеляну, як також справи чи проблеми, що їх популярно звуть „сексуальними". Так пригадую собі, напочатку літа один наш поважний тижневик видрукував був цілу статтю про вплив сексу на лисіння у чоловіків. Мовляв, передчасне лисіння, це ознака статевої вітальности й активности і чоловіки з „босими", як каже Гриць Зозуля, маківками, не мають чого попадати з цього приводу в розпуку чи зневіру, бо це лисе тім'я єсть немаче прапор їхньої мужности і бадьорости.

Пригадую собі, що згадана стаття була широко обговорювана під час конвенції одної з наших братських організацій. Автор цих рядків на власні очі бачив, як гурт лисіючих делегатів окружив редактора тижневика, йому дякували, ґратулювали, стискали руки, навіть намовляли кандидувати на пост головного радного!

— Пане редакторе, — казали, — ми, лисі, з вами! Ми вас підопремо!

Розуміється, крім модерної тематики, наші газети не занедбують і традиційної, тобто присвячують належну увагу різним чудовищам і дивоглядам. Так, для прикладу, один суспільно-політичний тижневик з Торонто надрукував недавно новинку про появу гадюк з двома головами (в Арґентіні чи в Бразилії, от, цього вже не пригадую!) Інтересно, що обидві голови, як подає газета, проявляють сепаратні тенденції, то значить, кожна голова тягне у свій бік охвістя, яке сильно тим збентежене, бо не знає, за котрою головою волочитися. Це пригадує потроху діяльність деяких наших партій чи партійних груп. От, була собі партія, як партія, аж раптом розкололася надвоє, дістала дві голови, чи то пак, два проводи, з яких кожний тягне збаламучених партійців у противний бік — один „гейта", другий „вісга". Ну, але в цьому місці ми перескочили з вакаційної тематики до політичної, а на політику, на нашу думку, треба взагалі махнути рукою під час вакацій, а то інакше пропаде вам „гуд тайм" і всяка насолода... І К Е Р

Лука Луців

БОГДАН КРАВЦІВ – ПОЕТ

1

Богдан Кравців цього року видав нову збірку під трохи дивним заголовком „Глосарій або тлумачний словник таємних, призабутих і не завжди зрозумілих слів". Сучасність. Мюнхен. Але на титульній сторінці стоїть: Реґенсбурґ - Рутердорф, 1949-1974. Віньєта, заставки і кінцівки роботи мистця Якова Гніздовського (1949), ст. 80.

Б. Кравців народився в 1904 р. Досі видав був 10 книжок поезій (в тому переспів „Пісні пісень" і переклади з Р. М. Рільке). Читацька громада майже призабула була його як поета, бо його „Зимозелень" вийшла у Філядельфії 23 роки тому, а вінок сонетів „Дзвенислава" надрукований у „Свободі" в 1962 році тільки в 300 примірниках, як весільний дарунок поетовій одиначці, і не міг здобути авторові більшу популярність.

Цього року виданий, а написаний 25 років тому, „*Глосарій*" пригадує всім, що цікавляться українським поетичним словом, що Богдан Кравців справжній поет, і що він в 1973 р. мав відзначати 50-ліття поетичної творчости, а цього року 70-річчя свого життя.

Читачі „Свободи" вже могли читати дві рецензії на „Глосарій", і то пера двох поетів. Поети, часто, бувають дуже вимогливі щодо своїх колеґ. Та цим разом вони хвалять свіжо видану збірку Б. Кравцева, дехто каже, що аж перехвалюють. Та це свідчить, що „Глосарій таки не щобудь... Про це писатимемо пізніше, бо уважаємо, що раніше треба б пригадати оцінки давніших рецензентів, щоб хоч скромно відзначити подвійний ювілей Богдана Кравцева, про що досі не писалося в „Свободі", де він працював 20 років.

Перша збірка поезій Б. Кравцева „*Дорога*" появилася у Львові 1929 р. у Видавництві „Вогні", яке мало видавати „твори молодих письменників і мистців, що вийшли з „Пласту",... якого завданням є помогти всім, що бажають приходу великого майбутнього нації". Так писав рецензент М. Л. *(Д. Донцов)* в „Літературно-Науковому „Віснику" (кн. VI, 1929). „*Дорога*" мала 48 сторінок малої вісімки. Рецензент загально характеризував цю збірку і знаходив в ній вже тоді ті змістовні елементи, які тепер знаходимо в „*Глосарії*". „Се поезія, — писав М.Л., – (Донцов) що бриніла в незнаного автора „Слова про похід Ігоря"... Се давня поезія змагання з просторами, з казковими смоками, з відьмами, і нова з реальним чортовинням, що всі стежки перегородило, що нам жити не дає і смертю з усіх усюд загрожує... Се гимн життю, що пружить м'язи, сталить зір, сильніше каже битися серцеві, коли хвилює кров і зливається в один ритм тисячі віддихів".

Друга збірка поезій „*Промені*" появилася в 1930 р. у Львові, де вийшла друком і третя збірка поезій „*Сонети і строфи*" в 1933 році, ст. 38, наклад Богдана Дорошького. На цю збірку було аж кілька критичних відгуків, найосновніший — тодішнього найбільшого поета нашої еміграції — *Євгена Маланюка* у „Віснику" (Львів, 1934, кн. I,). Рецензанта будилися „певні застереження' з приводу „навмисної досконалости" цієї збірки поезій Б. Кравцева. Цей вислів рецензента не зовсім зрозумілий, бо важко уявити собі „ненавмисну" — себто якусь імпровізовану, досконалість теперішнього поета. Критик хвалить Кравцева за те, що не „спочиває на лаврах", що в нього видно „творчу тривогу", і за те, що „свідомо обмежив себе — і формально й тематично — до „сюжетів" і до „строф" та до тюремної тематики, яка була „твердим матеріялом" після довгого циклу сонетів І. Франка.

У Кравцевих сонетах бачить Маланюк „справжній патетизм" і „відповідальну суворість". „Строфи" на думку рецензанта, „випали блідші" як сонети, в яких бачив Маланюк „досконалість інструментації рядків, стислість рими, ощадність слова в підшукуванні одного і єдиного для даного поняття прикметника". Маланюк хвалить Б. Кравцева і за „язикове багатство" в цій збірці, за „інтонаційне напняття" та „одуховлювальну енерґію його мови". „Загальний рівень збірки високий" — кінчив рецензент свою оцінку.

Відомий польський поет *Й. Лободовський* писав про збірку „*Сонати і Строфи*", що „тюремні строфи Богдана Кравцева мають у собі непідроблену щирість автентичного переживання, не можна знайти в них ні крихітки мартирологічного ексгібіціонізму, на що в таких випадках найлегше. Є зате в них направду мужеська постава супроти життя, постава людини, що цілковито віддана справі, яку полюбила, в яку повірила". (Новий Час", Львів, 1937, 1 листопада, де був переклад польської рецензії).

Автор цих рядків вмістив був у журналі „Славіше Рундшау" статтю під заг. „Вестукраїнішер Діхтернахвухс", в якій про Б. Кравцева була коротенька згадка: „Богдан Кравців — правдивий поет. Зрілість свою виказав в „Сонетах і строфах", писаних в тюрмі на зразок „Тюремних сонетів" І. Франка: Краще молодо вмерти, як почути слова милосердя. Та в цьому мужеському тоні пробивається молода усмішка („Новий Час", 1938, 1-го лютого 1938, український переклад).

В 1940 році поет видав четверту збірку поезій „*Остання осінь*", Берлін-Прага, обгортка проф. Роберта Лісовського, ст. 48, про яку писав в журналі „Дорога" (ч. 3, річник II, 1941) *Володимир Янів*. Рецензент підкреслював у збірці ті поезії, які закликали в той грізний час до боротьби, бо в Україні панували тоді окупанти, російські комуністи. Рецензент твердив, що в „Кравцева цінна не тільки ідея (зміст): в нього зміст гармонійно стоплений з мистецькою формою. Немає в нього крикливих ефектів, вірші не призначені на те, щоб „читалися легко", але вимагають трохи мистецького вироблення й смаку". Янів побачив вже в „Останній осені" те, що виявилося повніше у „*Дзвениславі*" в 1962 р.: „Глибоким відчуттям родини прикметні не тільки вірші присвячені Дружині, але й дітям, що їм досі небагато місця присвятила наша література". У вірші „Візія" поет вже в 1940 році передбачав майбутнє свого сина Гордія:

В широких степових розстайдоріг вузлі:
Вояки, обози, вартові при зброї,
І покотом воящво на жаркій землі
І разом син мій — в сірім однострої.

В Берліні в 1941 році вийшла нова збірка Б. Кравцева „*Під чужими зорями*". Підзаголовок „Октави", ст. 64, В-во „Обрії". Про цю збірку довгу рецензію - статтю на повні 4 сторінки журнала „Український засів" (Харків, 1942, ч. 2, листопад) написав В. П. *(Віктор Петров)*. Петров писав: „Бездоганні вірші! Це Рильський, яким міг би бути Рильський, якби на сьогодні він не перестав ним бути". На думку В. Петрова так „має виглядати сучасна українська поезія, піднесена на рівень европейської, як її хотіли бачити свого часу основоположники неоклясицизму. Кравців іде в річищі стилю, витвореного останніми". Це, писав дальше Петров, „романтична емоційність перетворена в ясне клясичне споглядання".

Петров називає „найкращі октави" у книжці і наводить уривок:

І завтра — в день Велико вже Суботній—
По катакомбах снуємося знов,
І — як Данило проганин самотній,
Що над Йорданом згадує все Снов
І „Землю Руську" — в книги прируїнні
Ми вписуєм під йменням: з України...

(Ця стаття мала йти в серії „Про нові видання", але вона розрослася і йде у підвалі „Свободи".)

МАРІЯ І MARIA

(Продовження зі стор. 1-ої)

Співзасновник „Книгоспілки" в Ню Йорку Олександер Балинський у своєму помешканні

— Скоро переїде сюди емеритований лікар з Огайо, також одна молода українська родина — студенти, за яких нинці буде платити мати. Є ще можливості дати нашим людям вигідні субсидії, аби тільки наші люди не відкладали.

— Чи то інженер Тамарський пройшов до ліфту?

— Так, то наш відомий кінопродуцент Юрій Тамарський, він тут поселився. Маємо вже немало відомих українців: тут живе мистець Микола Голодик із Арґентини, д-р Срібний, письменниця Іванна Савицька, вдова по д-рові Зиновієві Лиськові — пані Докія Лисько, редактор Іван Кедрин з дружиною, співзасновник „Книгоспілки" в Ню Йорку пан Балинський з дружиною та інші. Ми маємо вже чимало славних людей.

∴

До канцелярії ввійшли двоє: старша пані, із слідами пережитого болю на обличчі, і кремезний, міцний її чоловік. Це панство Князі — кандидати на мешканців дому з великою знижкою. Розмовляємо й довідуємось, що п. Юрій Князь, родом із Зах. України, був у Армії УНР у Києві в 1918 році, співпрацював з полк. Є. Коновальцем, підіймав і підтримував Україну-калину до останнього набою, потім перейшов важкий табір - інтернованих у Александрові. В 1939 р. у складі польської армії змагався проти Гітлера, за що його німці згодом вивезли до Кракова... А тим часом його дружину, п-і Анну з Книгиницьких, заарештували — за чоловіка! — большевики й вивезли на заслання до Семипалатинська. За довгих майже 6 років червоного кацетного життя вона багато натерпілась, і все таки милостивий Бог допоміг: із заслання повернулася на територію Польщі, а звідти до Америки, до чоловіка, який віднайшов свою дружину після 20 років розлуки!

І ось тепер вони оселюються у цім великім домі: за скромну пенсію, але справді, сказавши в доброму понятті цього слова, побуржуйськи!

— □ —

Спільно з молодим співредактором „Свободи" й „Українського Тижневика" Ігорем Длябогою, який виступає цього разу в ролі фотографа, мандруємо з поверха на поверх, від одного апартаменту до другого. В багатьох випадках не застаємо нікого вдома, вівторок — день праці.

Розмовляємо в світлих, високих, приємних помешканнях з людьми різних походжень, навіть із Індії, навіть із Швеції. У п-ва Кресенсії Падійльо із Порторіко робимо спільне фото. Старенька пенсіонерка саме мала відвідувачів - гостей. За помешкання на три особи вона платить лише 86 дол. місячно! Аж важко повірити, що існує така ціна в час інфляції. В інших помешканнях, заселених вихідцями з Порторіко, — старші вдома, молодші на праці; багато дістали роботу на сусідньому заводі - велетні „Колґейт" у Джерзі Ситі — через кілька вулиць. У інших апартаментах живе молодь, у тому й чимало студентів, секретарки, працівниці в банках тощо. Майже всюди в помешканнях картини, квіти, телевізори, і всюди ледве чутно шипить охолоджувальний пристрій. А краєвиди з вікон від другого до 23 поверху — один кращий іншого: Ню Йорк, що так близько за Гудсоном, увечорі нагадує велетенську театральну декорацію з тисячами вогнів; спокійне зелене Джерзі Сиґі з могутньою будовою-хмародером УНСоюзу праворуч; океан, де в близькій затоці струнко підноситься постать „Свободи" з палаючим смолоскипом. Скільки мільйонів знедолених пропливли повз неї з усіх кінців світу. Скільки українців виплакували очі на „Острові сліз", та всіх прийняла і всіх обігріла Америка. А нині дала ще й такий модерний житловий дім з низькою ціною оплат, з найкращими можливостями налагодити українське товарисько - культурне життя, дати змогу дітям і молоді розмовляти мовою Шевченка і Франка, чути її в коридорах, у вестибюлі, на паркувальній площі.

І все це — за три хвилини підземкою до Ню Йорку!

— □ —

Ред. І. Длябога повернувся до своєї праці в газеті, вислухавши подяку й комплімент п-і Докії Лисько: після смерти її мужа, д-ра Зиновія Лиська, музиколога й диригента 5 років тому — диригує тим хором батько п. Ігоря. Згадуємо в розмові й про молодого професора в Менор Коледжі біля Філядельфії Михайла Длябогу, він також належить до цієї родини, і хоч молодий — прославився хором „Прометей"...

П-і Докія Лисько живе на 17-му поверсі „Полус Гук". Надворі стояла спека, понад 95, а в її гарно обстановленому апартаменті — приємна прохолода, квіти, на підвіконні достигають помідори, а на столі... ніхто не вгадає: знайома передала з Гантеру руту - м'яту, і господиня її підсушує, використовуючи, як здоровий природній лік. Та головні турботи цієї привітної господині — не м'ята, а сотні й сотні текстів українських народних пісень, які уважно переписує на машинці, заки передасть їх до друку видавцеві 10-томової праці З. Лиська „Українські народні мелодії", п. Маріянові Коцеві. Чотири томи цієї унікальної збірки, по 1,000 пісень у кожному томі, вийшли ще за життя автора - чоловіка, два по його смерті видав завзятий і енерґійний видавець М. Коць. Видання розходиться, та не так швидко, як бажалося б, і воно трохи затрималось. Однак, так і спортовець затримується перед остаточним, кінцевим, рекордовим ривком!

Ще багато праці. Допомагав у оформленні матеріялу брат автора — Константин Лисько, який помер минулого року. Понад 1,000 пісень залишилися на руках вдови. Як турботлива мати, працює вона над ними. Цокоче друкарська машинка, наближається велика перемога — не лише автора, Зиновія Лиська, а й української національної культури.

— Я переїхала з Бронксу лише місяць тому. Маю пенсію і знижку. Помешкання мені дуже подобається. А ще до вподоби те, що тут є українське товариство. У цім домі живе мати головного секретаря УНСоюзу п. Володимира Сохана, тут живуть п-во Погорецькі, пані Іванна Савицька, пан Крамарчук та інші. Ще не встигли ми налагодити, — розповідає пані Дарія, — товариського співжиття, але й свідомість присутности багатьох українців радує серце, і легше жити самотній людині.

Бажаю найкращого та успіхів у праці над завершенням епохального видання. Спільно кладемо всю надію на п. Маріяна Коця і на зацікавлення громади українською піснею.

(Продовження буде)

Отець д-р Богдан Курилас з Бельгії на відвідинах в ЗСА

Під час відвідин у „Свободі". Отець д-р Б. Курилас у розмові з ред. Вол. Левенцем.

Джерзі Ситі. — Перебуваючи на відвідинах в ЗСА о. д-р Богдан Курилас з Бельгії відвідав бюра Українського Народного Союзу в новому будинку-хмаросязі і Видавництво „Свободу" в давніх приміщеннях.

Отець д-р Б. Курилас чина оо. Редемптористів, один з душпастирів для українців в Бельгії, капелян СУМ та голова Науково-Досвітнього Товариства (УНОТ), яке займається видаванням науково-історичних творів, крім того провадить і опікується цілим рядом шкіл українознавства і українознавчими курсами на терені Бельгії. Він є автором багатьох книжок, між ними двох збірок поезій п. з. „Голубі Далі", п'єс „Діялоги Василіянок", виданої Видавництвом „Добра Книжка" в Торонті, і „Св. Жанна деАрк" та драматичної п'єси „Нерон", в якій узгляднив в першу чергу переслідування Української Католицької Церкви в Україні. Отець Курилас був автором перекладу твору Преосвященного Вол. Маланчука про Пресвяту Богородицю і перекладу на українську мову твору Миколи Гоголя „Божественна Літургія". В 1955 р. був промований на доктора філософії в Українському Вільному Університеті, захистивши з успіхом докторську працю п. з. „З'єднання Архиєпископа Мелетія Смотрицького в історичному, богословському та психологічному насвітленні".

Метою приїзду о. д-ра Б. Куриласа до ЗСА, як це він поінформував редакторів „Свободи", є відвідини родини і колишніх парафіян, нав'язання тіснішого контакту з Братством св. Андрея і його головою о. Вол. Андрушковим та Крайовими Комітетами за патріярхальний устрій Української Католицької Церкви в ЗСА і Канаді для скріплення цього руху на европейському континенті. При цій нагоді о. д-р Б. Курилас відвідав засноване в 1969 р. в американському місті Ред Сіті в Південній Дакоті Молитовне Товариство, статут якого одобрив і поблагословив покійний вже американський єпископ Мек Карті.

Отець д-р Б. Курилас каже, що згадане Молитовне Товариство видало і розсилало на тисячі адрес друковані чотирьома мовами інформації про ситуацію Церкви в Україні. Товариство одержало досі благословення від Митрополита Максима Германюка, Архиєпископа Івана Бучка та інших церковних достойників. Є надії, що українське священиче Т-во св. Андрея буде в майбутньому піддержувати працю Молитовного Товариства.

Метою багатьох зустрічей о. д-ра Куриласа з провідними діячами українського зорганізованого життя за океаном є також спонукати українську спільноту до більших фінансових пожертв для піддержки плянів Патріярха Йосифа Сліпого. З переведених досі розмов о. Курилас виніс враження, що ця жертвенність не буде зменшуватися, а радше навпаки, посилиться.

Користаючи з перебування на американському терені о. д-р Б. Курилас взяв участь в XXV Зустрічі Українців Америки і Канади на оселі СУМА в Елленвілі, де виголосив коротке привітальне слово, а в неділю разом з о. д-ром В. Ґавлічем відправив Службу Божу; відвідав табори українських молодечих організацій — СУМА на „Холодному Ярі" біля Рочестеру і табір пластової молоді на „Новому Соколі" біля Боффало. Користаючи з перебування в тій околиці, виголосив коротке привітальне слово на радіовій програмі Василя Шарвана.

В дальшій розмові о. д-р Б. Курилас виявив своє захоплення розмахом організованого українського життя в ЗСА і Канаді, зокрема довше зупинився над проблемою молоді з якою він вже довші роки працює. „Українці в Бельгії — каже отець — намагаються додержувати вам кроку, бо як відомо ми недавно відбули також нашу демонстрацію в обороні Валентина Мороза і інших політичних в'язнів, пов'язавши її з молитовним походом".

Перебуваючи в околиці Ню Йорку о. д-р Б. Курилас наміряє в цих днях відвідати ще багато установ і осіб, а якщо на це дозволить час, також табори в цій околиці.

Після довшої розмови з головними екзекутивними урядовцями УНСоюзу та редакторами „Свободи", о. д-р Б. Курилас оглянув новозбудований хмаросяг УНСоюзу виявляючи своє захоплення модерними приміщеннями, в яких працює тепер УНСоюз, а скоро почне працювати також і Видавництво „Свобода".

Ген. Вестморленд програв правибори у Південній Каролайні

Колюмбія. — Ген. Вестморленд, колишній головнокомандуючий американськими військами в Південному В'єтнамі та голова Шефів Штабів, а тепер військовик на емеритурі, програв правибори на губернатора Південної Каролайни в користь стейтового сенатора Джеймса Б. Едварса, консервативного кандидата і досголітнього політичного діяча в тому стейті. Едвардс одержав 13.791 голос і Вестморленд 6.003 голоси. Преса інформує, що не відомо ще хто буде опонентом сенатора Ердвардса, тому що жадний з демократичних кандидатів не здобув потрібної кількости голосів, і теперішній губернатор Джон С. Вест зарядив для них поновні вибори на 30-те липня ц. р. З демократичної листи будуть змагатися три кандидати: Ігел Е. Морріс, теперішній заступник губернатора Чарлс Д. Ревін і Браєн Дорн.

Ще тільки 2 тижні до Курсів Українознавства на Союзівці

(Закінчення зі стор. 1-ої)

апарати, щоб робити знімки і приладдя до викликування їх. Студентів зацікавлених в малярстві проситься привезти малярське приладдя, щоб допомогти ілюструвати Хроніку.

Пам'ятаючи про театральне й музичне мистецтво, плянуються музично - театральні вечори, а також ватри з програмами у виконанні курсантів. Аня Дидик, дипломований театральний фахівець, допомагатиме в режисурі гумористичних і сатиричних сценках, які студенти писатимуть про різні аспекти життя на курсах і на Союзівці. Курсантів, які грають на музичних інструментах, проситься привезти свої інструменти і ноти для збагачення програми вечорів і ватр та великого Вечора Молодих Талантів (і може для створення інструментального ансамблю).

Окрім згаданих зайнять, плянуються також екскурсії прогулянки до українського Гантеру та до молодечих літніх осель.

Хоча Союзівка відома зі своїх чудових розвагових програм, все ж таки пригадується студентам, що кілька разів на тиждень відбуваються на Союзівці прекрасні забави з танцями, тому проситься курсантів привезти принаймні одне убрання з краваткою, а курсанток — кілька вечірних суконок. Всіх проситься привезти вишивані сорочки й блюзки, а танцюристів і танцюристок українські костюми, якщо вони їх мають.

З огляду на те, що до початку курсів залишається лише два тижні, проситься молодих людей у віці від 15 до 20-ти років, які плянували взяти участь у цьогорічному Таборі Українознавства, якнайскоріше зголоситися до управителя Союзівки, Володимира Кваса, щоб забезпечити собі місце. Оплата за курси і побут та харчування: тільки 50.00 дол. на тиждень, отже разом 150 долярів за Курс. Решту коштів покриває Український Народний Союз.

Програму цьогорічних Курсів заплянувано на підставі пропозицій докторантки Гарвардського університету в педагогіці Галини Дуди використовуючи при цьому довголітній досвід директора цих курсів проф. д-ра Василя Стецюка, який залишається академічним дорадником курсів. Поодинокі предмети викладатимуть кваліфіковані учителі Володимир Бакум, Оксана Бакум і Христина Принада - Демиденко.

Не передбачують підвишки сталі в 1974 р.

Вашингтон. — Едґар Б. Спір, директор крайової сталевої корпорації, найбільшої сталевої компанії в ЗСА, заявив в понеділок, 15-го липня ц. р., що його компанія не має наміру підносити ціни на сталь в цьому 1974 році. Спір був одним з багатьох бізнисменів, які відвідали в минулому тижні Білий Дім і перевели успішні розмови з президентом Ніксоном, обговорюючи економічні справи країни. При тому Спір заявив, що стабільність цін на сталь в цьому році не була вислідом тиск у Білого Дому, як це згадувала преса, але дицизією дирекції сталевої компанії, яку він репрезентує. Ціна сталі і так подорожчала від часу знесення урядової контролі цін на 23 відсотки, сказав Спір, і якщо далі підвищуватиметься ціни на так важний в американській економіці продукт ,економіка країни може бути поважно захитана

Децизія найбільшої сталевої компанії не підвищувати в цьому році цін не значить, сказав представник уряду президента Ніксона, що й інші ціни, в першу чергу на авта й інші продукти, пов'язані зі сталлю, залишаться стабільними. В кожному разі, рішення сталевої компанії урядові чинники у Вашинґтоні прийняли з великим вдоволенням.

Кардинал Вишинський не прибуде до ЗСА

Ню Йорк. — Як інформує американська і польська преса, заповіджена візита Примаса Польщі кардинала Стефана Вишинського в ЗСА не відбудеться. В листі до декана американської ієрархії кардинала Круля, що є рівночасно архиєпископом Філядельфії, кардинал Вишинський пише, що ситуація Католицької Церкви в Польщі не дозволяє рому під теперішню пору покидати краïну на довший час. В польських кругах панує переконання, що справжньою причиною мабуть є та обставина, що уряд у Варшаві повів тепер шалену ідеологічну атаку на Юатолицьку Церкву в Польщі, заборонив окремим декретом будову нових церков, поробив заходи, щоб виелімінувати, або бодай утруднити викладанвня релігії в публічних школах і зупинити процес католицького виховання молоді. Все це мабуть було справжньою причиною відмови візото в ЗСА кардинала Вишинського. Англомовна преса віднотовує ще окремий факт, який вплинув на відмову, а саме переговори архиєпископа Каннаролі у Варшаві, які, згідно з повідомленням, не увінчалася успіхом і не принесли жодних видимих результатів.

Американські туристи оскаржили чорноморський корабель

Ню Йорк. — Група американських туристів зробила прогулянку на совєтському люксусовому кораблі „Максім Ґорькій", приписаному до Чорноморського пароплавства. Під час мандрівки багато туристів розхорувались через невідповідну кухню, недоброякісні харчі та відсутність медичної опіки. Семеро американських пасажирів, відмучившись впродовж п'яти днів серед відкритого моря, внесли 11-го липня ц. р. судове оскарження на корабель „Максім Горький". Оскарження внесли до Федеральн. Суду на Мангеттені. Оскаржувачі домагаються від совєтського Чорноморського пароплавства відшкодування за втрату здоров'я у висоті 1 мільйон 750 тисяч долярів.

СССР придбав п'ять років тому цей люксусовий корабель, назвавши його іменем російського письменника, який за Сталіна прославляв червоні концабори. Корабель призначений для туристичних мандрівок океаном, головно із заможними закордонними туристами.

ШЛЯХИ ЛІКВІДАЦІЇ СОВЄТСЬКОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

насамперед перейти через еволюцію.

В теперішній міжнародній ситуації не треба забувати ще й ось про що: керівники імперій п о р озуміваються, тобто шукають злагоди і компромісу із своїми колоніями — сателітами тоді, коли ці останні зуміють вибороти собі позицію партнерів. Бо з колоніями не треба порозумiватися — їм вистачить наказувати. В наших обставинах кандидатами на партнерів Росії в час кризи можуть бути Мороз, Чорновіл, Дзюба, але не Щербицький і не Маланчук і ніхто з еміґрації. Коли б ті діячі отримали масову підтримку українського народу, Росія мусіла б з ними ґоворити, як з леґітимними представниками України. Пілсудський був в'язнем Німеччини, але її уряд найрадше ґоворив з ним. Ганді і Неру половину свого життя пробули в англійських тюрмах на те, щоб стати партнерами Великої Британії.

Еволюційна програма боротьби має успіх в Україні. Вона зрушила наш народ і започаткувала новий період активности серед українських поселенців. Хоч в тій боротьбі впало багато жертв, то порівнюючи їх з тими, що їх поніс український нарід під Польщею за час своєї 12-річної революційної боротьби (1929-1939), вони відносно малі. (??? — примітка Редакції).

Дехто на еміґрації думає, що арешти в Україні закінчили еволюційний етап боротьби, і що від тепер прийдуть на чергу революційні методи (підпілля, терор, без покликання на конституцію СРСР і УРСР). Хоч такого розвитку подій не можна виключати, то з другого боку є мало показників, які підтверджували б цей погляд. Досить пригадати, що десь місяць тому на сторінках „Свободи" був опублікований лист українських і балтійських в'язнів до керівників СРСР, в якому ще раз поставлено вимоги дотримуватись окремих статтей конституції СРСР. Це вказує на те, що українські дисиденти навіть після масових арештувань не думають міняти своїх леґалістичних метод боротьби. А коли до того додати, що від закінчення боротьби ОУН і УПА в 1950-их роках з України не прийшла ніодна вістка про революційні дії (про них ніразу не згадував ані позацензурний „Український Вісник", ані російська „Хроніка поточних подій"), тоді зрозуміємо, що Україна не думає переходити на революційно - терористичний шлях боротьби.

Повідомлення Адміністрації

З уваги на те, що в днях від 29-го ЛИПНЯ до 10-го СЕРПНЯ „Свобода" НЕ БУДЕ ПОЯВЛЯТИСЯ — проситься всіх, хто мав би на цей час якісь оголошення, надіслати їх до публікації ПЕРЕД ТІЄЮ ДВОТИЖНЕВОЮ ПЕРЕРВОЮ.